

EDUCATION AND ADJUSTMENT PROBLEMS OF SYRIAN REFUGEES ŞANLIURFA SAMPLE

SURİYELİ MÜLTECİLERİN EĞİTİM SORUNLARI VE
UYUM PROBLEMİ ŞANLIURFA ÖRNEĞİ ¹

Adem ARSLAN²

Abstract

That detecting education problems in the temporary training centres of Syrian refugees, contributing to the integration of refugees in to the our society, in addition, helping officials both National Education (MEB) and temporary training centres to understand problems of refugees is aimed in this study. Thus, problems of administration staff, teachers, students and parents have been detected and possible solutions for these problems have been proposed. Methods of on-site monitoring, and analyses of the problems that have occurred during education have been conducted in this study. These analyses are expected to contribute to the solutions of education problems of refugees.

Keywords: Syrian Refugees, Education, Temporary Training Centres.

Özet

Bu çalışmada, Suriyeli mültecilerin bulunduğu geçici eğitim merkezlerinde yaşanan eğitim ve öğretim sorunlarının tespit edilmesi, mültecilerin ülkemiz toplumuna entegrasyonuna katkı sunulması, bunun yanında, genel anlamda milli eğitimin, özelde ise geçici eğitim merkezlerindeki resmî görevlilerin, mültecilerin eğitim sorunlarını anlamalarına katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, eğitim ve öğretimin unsurları olan; İdare kadrosu, öğretmen, öğrenci ve veli açısından ortaya çıkan problemler tespit edilmiş ve bunlara yönelik çözüm önerileri ele alınmıştır. Bu çalışmada genelde, yerinde tespit ve eğitim öğretim sürecinde ortaya çıkan problemlerin analizi şeklinde bir yöntem takip edilmiştir. Yapılan tespitlerin mültecilerle ilgili eğitim meselelerinin çözümüne katkı sunması ümit edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Mülteciler, Eğitim, Öğretim, Geçici Eğitim Merkezleri.

¹ Bu çalışma “ 1. Gerçek ve Umut Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumu”nda yapılan sunumun geliştirilmiş ve rakamsal veriler açısından güncelleştirilmiş şeklidir.

² Yrd.Doç.Dr., Bitlis Eren Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi İslam Hukuku Anabilim Dalı.

GİRİŞ

Ülkemizin üzerinde bulunduğu coğrafya, stratejik, kültürel ve siyasi konumu nedeniyle tarih içerisinde, birçok göç olaylarına sahne olmuştur.³

Baskı ve zulüm, ekonomik yetersizlikler, hava ve su gibi hayati fonksiyonlar ve daha birçok nedenlerden insanların daha verimli yerlere göç ettikleri bilinmektedir.⁴ En çok rastlanan göç nedenlerinden biri de zulüm, baskı ve eziyetler nedeniyle yapılan göçlerdir. Bunun İslam tarihindeki en güzel örneği, İslam'ın ilk yıllarında, müşriklerin yaptığı baskı, işkence ve zulümler nedeniyle Müslümanların önce Habeşistan'a, akabinde de Mekke'den Medine'ye hicret etmeleridir.⁵

Yakın zaman içinde, ülkemizin güneyinde yer alan komşumuzda, çok büyük zulüm ve katliamlara, hep birlikte şahit olduk ve maalesef halen de, şahit olmaktayız. Suriyeli vatandaşlar bu katliamlardan kurtulabilmek için dünyanın çeşitli yerlerine iltica etmek zorunda kalmış, bu anlamda en fazla tercih ettikleri yer ise, son yıllarda yakalamış olduğu istikrar ve yükselen ekonomik gücüyle, Türkiye olmuştur.

Suriye'de, yönetimin haksız uygulamalarına karşı Mart 2011'de başlayıp Nisan 2011'de ülke çapına yayılan gösteriler ve bunun sonucunda oluşan karışıklıklar Türkiye'yi tarihinin en büyük göç hareketlerinden biriyle karşı karşıya bırakmıştır.⁶ Bu anlamda, Suriye'den Türkiye'ye ilk girişler; 29 Nisan 2011 tarihinde 252 Suriye vatandaşının Cilvegözü sınır kapısından geçmesi ile başlamış,⁷ sonraki zamanlarda şiddet olaylarının artmasına paralel olarak, girişler daha yoğun bir şekilde devam etmiştir.⁸

Türkiye izlediği açık kapı politikası sonucu, ülkeye kabul ettiği Suriye vatandaşlarına, uluslararası mülteci hukuku ve uluslararası hukuk teamülleri uyarınca "geçici koruma statüsü" vermiştir.⁹ Resmî statüsü, "geçici koruma statüsü" olsa da, ülkemizde barındırılan Suriyeliler, "misafir" olarak görülmüş ve her türlü ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır.

³ Türkiye'ye tarih içerisinde yapılan göçler için bkz.: Taşkın Deniz, **Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye**, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi (TSA), Yıl: 18, S: 1, Nisan 2014, ss. 193-200.

⁴ Mülteci veya sığınmacı; "dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm gören veya göreceği korkusu ve endişesi taşıyan, bu sebeple ülkesinden ayrılan/ayrılmak zorunda bırakılan ve korkusu nedeniyle geri dönmeyen veya dönmek istemeyen, iltica ettiği ülke tarafından endişeleri haklı bulunan kişi" olarak tanımlanmaktadır. Bkz; <https://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BClteci>, 17.03.2016, saat: 14.16; ayrıca BM mülteciyi; "ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönmeyen veya dönmek istemeyen kişi" olarak tanımlamaktadır. <https://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BClteci>, 17.03.2016, saat: 14.19.

⁵ Bkz. Ahmet Önkal, "**Hicret**" md. DİA, XVII, ss. 459-461, İstanbul, 1998.; Mekke'den Medine'ye yapılan hicrette, eşine rastlanılmamış bir kardeşlik örneği sergilemiştir. Bkz. Muhammed Hamidullah, **İslam Peygamberi**, Çev: Salih Tuğ, c.1, ss.181-182, Ankara 2003.

⁶ Bkz. Ali Rıza Seydi, "**Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar**", SDÜ, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Nisan 2014, Sayı: 31, s. 268.

⁷ Bkz. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri Kardeş Topraklarındaki Misafirlik" Raporu, Ankara 2014, s. 4.; veya bkz.; <https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/79-20150209111636-webformatisuriyedenturkiyevenufushhareketleri.pdf>, 10.04.2016, saat, 22.23.

⁸ Bkz. Seydi, "**Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar**", SDÜ, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 31, yy, 2014., s. 268.

⁹ Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri Kardeş Topraklarındaki Misafirlik" Raporu, Ankara 2014, s. 4; Binnur Çelebi, Mülteciler ve Anadilde Eğitim Sorunu, makale için bkz. <http://www.haberyirmibes.com/suriyeli-multeciler-ve-anadilde-egitim-sorunu-makale.976.html>, 10.04. 2016 tarih, saat: 22:43.

Bazı ülkeler, daha az mülteci barındırmalarına rağmen, ülkelere sığınan mültecilere yönelik muamelelerinde sınıfta kalmış iken, Türkiye milyonlarca göçmene gösterdiği gayret ile tüm dünya devletlerine örnek olmuştur.¹⁰

Suriye ile sınırlı kalmayan ve beşinci yılına giren Suriye'deki kaos ortamı ve çatışmalar, kısa vadede bir çok zararlar meydana getirdiği gibi, uzun vadede de telafisi güç zararlar meydana getirmiştir. Suriye'deki çatışma ve kaosu uzun vadede verdiği en büyük zararlar, eğitime yöneliktir. İşte Türkiye şu ana kadar, genel anlamda insanlığın, özel anlamda da Suriyeli komşusunun, uzun vadedeki zararlarını en aza indirmek için, mültecilerin eğitimine yönelik, çok ciddi çabalar sarf etmiştir. Türkiye'nin kamplara kabul ettiği Suriyeli sığınmacıların, her türlü ihtiyaçlarıyla birlikte, eğitim ihtiyacını da, büyük oranda karşıladığı ve bu konuda başta Birleşmiş Milletler (BM) olmak üzere, pek çok uluslararası kuruluşun takdir topladığı, kamuoyuna yansımıştır. Ancak, Türkiye'ye iltica eden, sayıları milyonları aşan sığınmacıların büyük bölümünün, kampların dışına dağılmasının, diğer konularda olduğu gibi, eğitim konusunda da, çözülmesi güç problemlere neden olduğu anlaşılmaktadır.

Suriye'deki iç savaşın giderek şiddetlenmesi ve kitlesel göçlerin artması karşılığında ülkemiz, Suriyeli mültecilere yönelik yeni politikalar geliştirmek zorunda kalmıştır. Bu anlamda, Millî Eğitim Bakanlığı, mültecilerin eğitim problemlerine yönelik 2014/21 sayılı bir genelge yayınlamıştır. Bu genelgede, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 542 sayılı İl İdaresi Kanunu ile Millî Eğitim Bakanlığının Eğitim ve Öğretim Kurumlarına Dair çeşitli yönetmelikleri, Halk Eğitimi Faaliyetlerinin Uygulanmasına Dair Yönerge ve 2010/48 sayılı "Yabancı Uyruklu Öğrenciler" genelgesi dikkate alınarak, bir yöntem belirlenmiştir. Ülkemizde mülteciler için kurulmuş olan geçici eğitim merkezleri de, halen 2014/21 sayılı genelgeye göre faaliyet göstermektedir.

Türkiye nasıl ki, dünyada en fazla mülteci barındıran bir ülkeyse, Şanlıurfa'da Türkiye'deki en fazla sığınmacı barındıran şehirlerden birisidir.¹¹ Bölgedeki sıkıntılar nedeniyle, zaten önceden var olan eğitim sorunlarına, mülteci akınından sonra yeni sorunlar eklenmiştir.

Şanlıurfa İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yabancı Öğrenci Eğitim Merkezleri Koordinasyon Ofis'inden elde ettiğimiz verilere göre, hali hazırda, Şanlıurfa merkez ve ilçelerinde, il millî eğitim müdürlüğü bünyesinde, Suriyeli öğrenci ve öğretmenlerden oluşan 45 geçici eğitim merkezi bulunmaktadır. Bu okullardaki görevliler, koordinatör müdür haricinde, tüm unsurları ile Suriyeli göçmenlerden müteşekkildir.

Şanlıurfa'daki toplam 45 geçici eğitim merkezinin 4 tanesi çadır kent kamplarında, 1 tanesi de konteynır kent olarak isimlendirilen kampta, 4 tanesi kamp dışında taşınır şekildeki konteynır yapılar, 32 tanesi Türk okulu binalarının yarı devresi içinde, 4 tanesi de, STK ve MEB işbirliğiyle açılan STK'lara ait özel mülk şeklinde, tesis edilmiştir.¹² Okullar bünyesinde eğitim öğretimi devam ettiren merkezler, ikili öğretimin (sabahçı/öğlenci) bir bölümünde Türkiyeli öğrencilerin, diğer bölümünde de, Suriyeli mültecilerin eğitimi şeklinde faaliyet göstermektedir.

Şanlıurfa'da yer alan geçici eğitim merkezleri, fiziksel imkanların yetersizliği nedeniyle, genel olarak ana okulundan liseye kadar eğitimin tüm kademelerini bir arada

¹⁰ BM. Mülteciler Yüksek Komiseri, Türkiye'nin tüm dünyaya bu işin nasıl yapılacağı noktasında örneklik teşkil ettiğine dair açıklamaları için bkz. <http://www.yenisafak.com/dunya/bm-turkiye-dunyaya-ornek-odu-2392168>, Tarih: 15.04.2016, Saat: 15.29.

¹¹ Şanlıurfa'nın en fazla mülteci barındıran il olduğu hakkında bkz: <http://www.aljazeera.com.tr/haber/en-fazla-multeci-sanliurfada>, Erişim Tarihi: 06.12.2016.

¹² Şanlıurfa İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yabancı Öğrenci Eğitim Merkezleri Koordinasyon Ofisi verileri dikkate alınmıştır.

barındırmaktadır. Ancak ihtiyaca göre yeni merkezlerin açılma çalışmalarının da, devam ettiği bildirilmektedir.¹³

01 Aralık 2016 tarihi itibarıyla, bu geçici eğitim merkezlerinde yaklaşık 49155 Suriye kökenli öğrenci ve 2355 civarında da, Suriye kökenli öğretmen bulunmaktadır. Bunun yanında Türk okullarında da, 6585 yabancı öğrenci eğitim ve öğretime devam etmektedir. Ayrıca okulların temizlik ve güvenlik hizmetleri için de, 320 kişiye yakın Suriye uyruklu personel istihdam edilmektedir.¹⁴

Geçici eğitim merkezlerinde yer alan Suriyeli göçmenlerin dil becerilerini geliştirmek ve topluma entegrasyonlarını kolaylaştırmak amacıyla her merkezde Türkçe dilini öğretmek üzere Türkçe öğretmenleri görev yapmaktadır. Bu anlamda Şanlıurfa'da bulunan halk eğitim merkezlerinde, Ocak 2016 tarihi itibarıyla, 2191 yabancı uyruklu kursiyerin mezun edildiği, Mayıs 2016 tarihi itibarıyla 1410 kişinin de, bu kurslara aktif olarak devam ettiği kaydedilmiştir.¹⁵

Şanlıurfa'daki geçici eğitim merkezleri, yüz binlerce Suriyeli mültecinin, eğitim ve öğretim ihtiyacını gidermekle çok önemli bir görevi ifa etmektedir. Ancak, Suriyeli mültecilerin kendi ülkelerindeki eğitim sistemi ile ülkemizdeki eğitim sistemi birbirinden farklı olduğundan, eğitim ve öğretim açısından, bazı sorunların yaşanması kaçınılmaz olmaktadır. Çalışmamızda bu sorunları, eğitimin temel unsurlarıyla ilişkili olarak şu şekilde ele aldık:

1- Eğitim ve Öğretimin Yönetim Boyutunu İlgilendiren Problemler

Burada yönetimden söz ederken, mültecilerin sorunları ile ilgilenen ve onlardan sorumlu olan Millî Eğitim Bakanlığının tüm yönetici personellerini kast ettiğimizi söylememiz gerekir.

a- Geçici Eğitim Merkezlerinin Fiziki Sorunları

Şanlıurfa'da bulunan geçici eğitim merkezlerinin büyük çoğunluğu, Şanlıurfa İl Millî Eğitim bünyesinde, eğitim ve öğretime aktif olarak devam eden okulların, sabah veya öğleden sonraki evresinde faaliyet göstermektedir. Dolayısıyla, aktif olarak devam eden okulların fiziki ortamı, genel olarak, gerek geçici eğitim merkezi koordinatör müdürü ve yardımcıları için, gerekse öğretmen ve rehberlik odaları için yeterli alanlara sahip olmadığından, eğitim ve öğretimin sağlıklı yürütülmesine mani bir durum olarak ortaya çıkabilmektedir.

Şanlıurfa'da bulunan geçici eğitim merkezleri sayı itibarıyla ihtiyacı karşılamadığından, STK'larla yapılan protokoller gereği geçici eğitim merkezi olarak müstakil evler kullanılmaya başlanmıştır.¹⁶ Sığınmacı çocuklara eğitim-öğretim vermek amacıyla, STK'ların açtıkları bu okulların, müstakil meskenler şeklinde olması nedeniyle, bu binaların bir kısmının eğitim-öğretime uygun olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, müstakil mesken şeklinde tesis edilen bu geçici eğitim merkezlerinin, yerleşim

¹³ Mart 2016 yılında var olan, ancak eğitim-öğretime yeterince elverişli olmadığından 2016-2017 yılında başka bir binaya intikal ettirilen geçici eğitim merkezinde savaşın acılarını unutmaya çalışan çocuklar ile ilgili haber için bkz. <http://www.urfahabermerkezi.com/haber/savasin-acilarini-ogretmenleriyle-unutuyorlar-59159.html>, Erişim Tarihi: 06.12.2016.

¹⁴ Şanlıurfa İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yabancı Öğrenci Eğitim Merkezleri Koordinasyon Ofisi verileri dikkate alınmıştır.

¹⁵ Şanlıurfa İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yabancı Öğrenci Eğitim Merkezleri Koordinasyon Ofisi verileri dikkate alınmıştır.

¹⁶ Şanlıurfa İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yabancı Öğrenci Eğitim Merkezleri Koordinasyon Ofisi verileri dikkate alınmıştır.

yerleri içinde bulunmaları ve bu yapılarda bahçe vb. imkânların bulunmaması nedeniyle, çevre sakinleriyle zaman zaman, çeşitli sorunlar yaşanabilmektedir.¹⁷

Çadır kent veya konteynır kentlerdeki geçici eğitim merkezleri ana okulundan liseye kadar, eğitimin tüm kademelerinin bir arada bulunduğu bir kompleks veya bir yerleşke şeklindedir. Ancak Ceylanpınar çadır kentinde, merkezde bir lise ve ortaokul dışında, her mahallede (11 mahalle) bir anaokulu ve ilkokul olacak şekilde, dağıtılmış olarak yer almaktadır.

Viranşehir Barınma Merkezi Geçici Eğitim Merkezi de tüm eğitim birimleri tek katlı prefabrik bir yerleşke içerisinde, bir arada bulunmaktadır.

Harran Konteynır Kent Konaklama Tesisi Geçici Eğitim Merkezinin tümüyle iki kattan oluşan bir yerleşke içerisinde, eğitim öğretime devam etmektedir. Harran kampındaki eğitim merkezi, iki katlı çelik konstrüksiyon yapısıyla, öteki kamplardaki tek katlı prefabrik yapılardan daha sağlam ve özel bir yapıdadır.

Akçakale Süleymanşah Konaklama Tesisi Geçici Eğitim Merkezi, eğitim için ayrılan bir yerleşkede, bir kısmı çadırlar içinde (her bir çadır bir derslik olarak), bir kısmı da tek katlı prefabrik konteynırlar içerisinde eğitim öğretime devam etmektedir. Bu kampta 8000'i aşkın öğrenci olduğundan, derslik sayısı yeterli gelmemekte, bunun için 3'lü bir sistem geliştirilerek sabah erken saatleri lise, öğleden önce ve öğleyin ortaokul, öğleden sonra da ilk ve ana sınıflarının eğitim görmesi şeklinde sağlanmaktadır.

Suruç Afad Çadırkent Konaklama Tesisi Geçici Eğitim Merkezi, bir yerleşke de, bir kısmı iki katlı prefabrik bir yapıda, bir kısmı da çadır dersliklerden oluşmakta, her bir çadırın iki derslik olacak şekilde ikiye bölünmesiyle, eğitim öğretime devam ederken, Eylül 2016 tarihinde Mardin/Derik kampının onarımı nedeniyle, oradaki mültecilerin yarısının Suruç kampına nakledildiği, 1 Aralık 2016 tarihinde bu kampta 31.000 kadar mültecinin barındığı, bu şekilde Türkiye'nin en kalabalık çadır kenti unvanını elde ettiği, artan nüfusuna paralel olarak öğrenci sayısının da artmış olduğu ve bu sayının 8000 kişiye ulaştığı, artan derslik ihtiyacının giderilmesi çalışmalarının hızla devam ettiği, bu amaçla kullanımda olan 126 dersliğe ek olarak 22 dersliğin de yapımının devam ettiği, Suruç Afad Çadırkent Konaklama Tesisi Geçici Eğitim Merkezi koordinatör müdürü tarafından ifade edilmiştir.

Yetkililerce yakın ve orta vadede, kamplar içerisinde çadırlardan oluşan dersliklerin tamamen konteynırlara dönüşümünün gerçekleşeceği, böylece eğitim-öğretim daha sağlıklı bir ortamda yürütülmesinin planlandığı ifade edilmektedir.

b- Ödenek İhtiyacı

Her ne kadar STK'lar ve uluslararası kuruluşlarla görüşülüp çeşitli ihtiyaçlar giderilmeye çalışılıyorsa da, sığınmacıların eğitimi için açılmış olan merkezlerin her hangi düzenli bir ödeneği bulunmamaktadır. Bu okullar, ayrıca kantin vb. gelirlerden de faydalanmamaktadır. Geçici eğitim merkezleri, bir okulda kantin açma ve işletme şartlarına haiz olmadıkları için, resmi anlamda bir kantin açmamaktadırlar. İkili öğretim veren devlet okullarının bir bölümünde faaliyet gösteren mülteci öğrenciler, kantin ihtiyaçlarını, o okuldaki kantinlerden giderebiliyorken, müstakil mesken şeklinde açılmış olan geçici eğitim merkezlerinin böyle bir imkanı bulunmamaktadır. Müstakil mesken şeklinde kurulan geçici eğitim merkezlerinde kantin ihtiyacı, Suriyeli bir görevlinin, koordinatör müdür tarafından belirlenen uygun bir alanda, temel bazı ihtiyaçları satışı ile giderilebilse de, bunlar yeterli olamamaktadır.

¹⁷ 2016-2017 eğitim öğretim yılında, fiziksel anlamda sorunlu bulunan bazı müstakil mesken şeklindeki geçici eğitim merkezlerinin kapatılarak, temin edilen bazı binalara intikalinin sağlandığı öğrenilmiştir. Ayrıca müstakil mesken şeklindeki bir okul örneği için makalemizin 13. dipnotuna bakınız.

Geçici eğitim merkezlerinin yanında, refakatsiz çocuklar için de bir ödeneğe ihtiyaç duyulmaktadır. Çadır kent içerisinde yaşayan ailelere belli bir oranda aylık ödenek sağlanmaktadır. Ancak şehir içerisinde yaşayıp da, refakatsiz olan çocukların ekonomik yetersizliğine de bir çözüm bulunmalıdır.

c- Mültecilerin Kendi Dillerinde Yeterli Eğitim-Öğretim Materyali Bulamamaları

Gerek kamplarda, gerekse de müstakil mesken veya milli eğitim müdürlüğünün devam eden okullarının bir devresinde eğitime devam eden geçici eğitim merkezlerinin koordinatör müdürleri ile yaptığımız görüşmelerde, ders kitaplarının yetersiz olduğu, kendilerine ulaşmayan birçok ders kitabının olduğu ifade edilmiştir. Temel ders kitapları yanında, özellikle yaşayarak öğrenme esasına dayalı eğitimlerde, dil farklılığından dolayı yeterli materyal bulunamaması nedeniyle, eğitim-öğretimin verimliliğinin düştüğü anlaşılmaktadır. Bu anlamda Arapça ile hazırlanmış ders kitaplarının eksiliğinden hikâye, roman vb. kitaplara, harita benzeri ders materyallerine duyulan ihtiyaç, önemli ölçüde devam etmektedir. Bu ihtiyaçların yanı sıra sığınmacı öğrencilerin kırtasiye ihtiyaçları da devam etmektedir.

d- İstihdam Edilmeyi Bekleyen Eğitimli Mülteciler Sorunu

“1. Gerçek ve Umud Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumu”nun sunum tarihi olan Mayıs 2016’da, gerek il milli eğitimin ilgili komisyonunu, gerekse geçici eğitim merkezi koordinatörlerini en çok meşgul eden hususlardan biri de, atama başvurusunda bulunan ve atama bekleyen eğitimli mülteciler sorunuydu. 2016-2017 eğitim öğretim yılından önceki zaman diliminde öğretmen olmaya istekli eğitimli mülteciler başvurularını geçici eğitim merkezlerine yapmakta, okul idaresi de, başvuruları kayıt altına alarak il milli eğitim müdürlüğünün oluşturduğu komisyona ulaştırmaktaydı. Gerek öğretmen seçimi ve görevlendirilmesi, gerekse işe kabul ve başvuru süreçleri, mülteci sorunun öngörülmesi aşması nedeniyle, sağlıklı işletilememekte ve birçok problemin yaşanmasına neden olmaktadır. Bu problemler arasında;

- Öğretmen görevlendirmede nesnel kriter ve objektif bir sınavın ve mülakatın olmayışı
- Belirli ve nesnel kriterlerin olmamasının, iltimas ve haksız kazanç sağlama gibi suiistimal noktalarının aşındırılmasına yol açması
- Öğretmen seçimi ve görevlendirilmesinin bir takvime bağlı olmaksızın yapılması
- Başvuru yapan bazı öğretmenlerin diplomalarında sahtecilik yapıldığı ve hali hazırda görevlendirmeyi yapan komisyonların sahte diplomaları tespit etmekte güçlük yaşaması gibi hususlar yer almaktaydı. “ 1. Gerçek ve Umud Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumu”nda yaptığımız sunum tarihinden itibaren yetkililer ile yaptığımız görüşmelerde, tespit ettiğimiz yukarıdaki sorunların büyük çoğunluğunun giderilmiş olduğu, diğer bazıları için de çalışmaların devam ettiğini gördük. Bu anlamda 2016-2017 eğitim ve öğretim yılının başlarında bizim de daha önce önermiş olduğumuz, öğretmen seçimine yönelik merkezi bir sınavın uygulanmış olduğu, yazılı ve sözlü mülakat şeklinde yapılmış olan bu sınavlara büyük çoğunluğu üniversite mezunu olan, yaklaşık 4300 Suriye uyruklu öğretmen ve yardımcı hizmetler adayının başvuruda bulunduğu, sınav için belirlenen azami sınırı büyük çoğunluğunun geçtiği ifade edilmiştir.¹⁸ Belirli ve nesnel kriterlere dayalı bir sınav yapılmış olmasıyla, iltimas ve haksız kazanç gibi suiistimal edilebilecek kapıların kapatılması sağlanmıştır.

¹⁸ Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürlüğü Yabancı Öğrenci Eğitim Merkezleri Koordinasyon Ofisi verileri dikkate alınmıştır.

Öğretmenlerin seçimi ve görevlendirilmesi noktasında, entegrasyon süreci devam ettiğinden bazı zorluklar yaşansa da, ileride bu okulların tamamen milli eğitime bağlı, geçici olmayan resmî okullara dönüşümünün gerçekleşeceği düşünülmektedir. Ayrıca bir diğer sorun olan, sahte diplomaların tespitine yönelik olarak, gerektiği zamanlarda Suriyeli bazı akademisyenler ile görüşülerek hareket edildiği ifade edilmiştir.

e- Mültecilere Türkçe Öğretme Noktasında Yaşanan Sorunlar

Özellikle kamplardaki geçici eğitim merkezlerinin şehir dışında olması, bulunan öğretmenlerin de ücret karşılığı çalışmaları nedeniyle, öğretmenlik sınavlarına hazırlanmayı öne sürerek, görevlerini yarıda bırakmaları ve mevzuatın Türkçeyi öğretmek üzere, sadece belli lisans mezunu öğretmenlere izin vermesi nedeniyle, mültecilere Türkçe öğretecek yeterli derecede öğretmenin bulunmadığı görülmektedir. Bunun yanında var olan öğreticilerin de büyük çoğunluğunun Arapçayı bilmemesi nedeniyle verimli olarak aktarımda bulunamamaktadırlar. Bu nedenle, 2014/21 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı genelgesinde geçen sığınmacılara Türkçeyi öğretebilmesi için öğreticilerin, Türkçe, Edebiyat, İngilizce ve Sınıf öğretmenliğinden mezun olmasına yönelik şartın kaldırılması veya değiştirilmesi, öteki branşlardan da Arapçayı bilenlere bu hakkın tanınması faydalı olacaktır. İlahiyat fakültesi mezunlarının veya öteki farklı branşlardan olup Arapçası olan kişilerin de istihdamı ile bu sorunların azalabileceğini düşünmekteyiz.

f- Geçici Eğitim Merkezlerinde Uygulamaya Dair Bazı Hususlar

f.1. Suriye’de Erken Dönemde Verilen Din Eğitiminin Geçici Eğitim Merkezlerinde Geç Başlaması

Suriyeli mülteciler, Suriye’deyken din eğitimlerini ilkökul birinci sınıftan itibaren almakta oldukları için, geçici eğitim merkezlerinde, din eğitiminin ilk yıl verilmemesine birçok Suriyeli mültecinin karşı çıktığı ve bu durumu anlamakta zorlandıkları ifade edilmektedir. Mültecilerden bazılarının, Suriye’de erken yaşta din eğitimi ihmal etmediklerini, çocuklarının da oradaki gibi erken yaşta dinini öğrenmesini istedikleri, bu nedenle okul yönetimine itirazda buldukları söylenmektedir.

f.2. Geçici Eğitim Merkezlerindeki Bazı Eğitim Görevlilerinin Farklı Algılanması

Geçici eğitim merkezlerinde karşılaşılan sorunlardan birisi de, Suriye’deki eğitim sisteminde bulunup, Türkiye’de olmayan veya da, tam olarak karşılığı bulunmayan kadrolar ve bunlara yönelik bazı uygulama farklılıklarıdır.

Suriye’deki eğitim sisteminde idare kadrosunda yer alan “Müveccih” ve “Eminu’s-Sır” denen unsurlar, ülkemizin eğitim sisteminde bulunmamaktadır. Müveccih; eğitim fakültesi mezunlarından olup derse girmeyen, bunun yerine okul binasının koridorlarında bekleyen, bulunduğu kattaki sınıfları kontrol eden, teneffüslerde güvenliği sağlayan, gelmeyen öğrencileri tespit ederek anında idareye ulaştıran idari kadro görevlisi olarak algılanmaktadır. Ülkemizde, bu şekilde bir idari kadro görevlisi bulunmadığından, bu kişilerin görevlendirilmesine yönelik, zaman zaman, karışıklıklar yaşanabildiği görülmektedir. Gözlemlerimize ve koordinatör müdürler ile yaptığımız değerlendirmelere göre, müveccihlerin eğitim ve öğretime iyi derecede katkılarının bulunduğunu söyleyebiliriz. Her şeyden evvel, bu kadro, öğrencilerin teneffüslerde, koridorda sürekli bir hocanın beklediğini görmeleri, okulun güvenliği ve eğitim-öğretimin devamına ciddiyet katması açısından önem görülmektedir. Bunun yanında, özellikle ayrı ayrı çadırlardan oluşan dersliklerin bulunduğu Suruç ve Akçakale gibi kamplarda, müveccihlerin belli sayıdaki çadırlardan sorumlu olmaları, doğacak problemleri okul idaresine iletmeleri ve gerek öğrenci, gerekse nöbetçi

öğretmenlerin problemlerini, idareye ulaştırmaları gibi, katkılarının bulunduğu görülmüştür.

Bazı geçici eğitim merkezlerinde, idari kadro içinde yer alan “müveccih” kavramı ile nöbetçi öğretmen anlamına gelen “münavip” kavramları da birbiriyle karıştırılmaktadır.

Genel olarak okulun sekreteri olarak görülen” Eminü’s-Sır” denen görevli de ders programlarını yapan, idarenin çeşitli yazı ve evrak işlemlerinden sorumlu, okullarımızdaki sekretere benzer görevi olan kişilere verilen isimdir. Ülkemizde bu anlamda tahsis edilmiş bir idari kadro elemanı bulunmadığından, kendini bu alanda uzman gören kişilerin nerelerde görevlendirilebileceğine yönelik, kimi zaman belirsizlikler yaşanabilmektedir. Bazı geçici eğitim merkezleri, tamamen Türkiye’deki uygulamalara göre okulu yönetirken, büyük çoğunluğu da, daha çok Suriyelilerin bildikleri yöntemlere göre eğitim-öğretimi devam ettirmektedirler. Yukarıda zikrettiğimiz kavramlar, bir mevzuat çerçevesine alındığı takdirde, uygulamadaki farklılıkların ortadan kalkmasının mümkün olabileceğini düşünmekteyiz.

2- Öğretmenler

Daha önce de değindiğimiz gibi, Şanlıurfa’da bulunan 45 geçici eğitim merkezinde, lisans (cami’a) ve yüksekokullardan (me’had) mezun 2355 civarında Suriyeli öğretmen görev yapmaktadır. Geçici eğitim merkezlerinde öğretmenlere yönelik yaşanan sorunları şu şekilde ele alabiliriz:

a- Öğretmenlerin Ücret Problemleri

Geçici eğitim merkezlerinde çalışan öğretmenler gönüllü öğretmen statüsünde

görülmemektedir. Bu öğretmenler asgari ücretin altında, 600-900 TL civarında teşvik almaktadır. Öğretmenlerin aldıkları ücretler geçim sıkıntısının çözümünde yetersiz kalmakta ve öğretmenin eğitim-öğretimde konsantrasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir. Gönüllü olarak işe başlayan öğretmenlerin geçimini sağlamaları için UNİCEF, CONCERN ve DİB (Diyanet İşleri Başkanlığı) gibi kurum ve kuruluşların desteği ile belirli bir ücret tahsis edilmiş olmasına rağmen, henüz öğretmenlerin bu gelire kira giderlerini dahi karşılayamadığı anlaşılmaktadır. Sahip olduğu ailenin en temel maddelerini temin etmekte zorlanan bir öğretmenin çok verimli olamayacağı aşikârdır. Bu nedenle, sığınmacı öğretmen teşviklerinde yapılacak iyileştirmenin, hem öğretmenlerin sahip oldukları ailenin huzuru, hem de eğitim öğretimin verimliliği için çok önemlidir.

Ücret ile ilgili bir diğer sorun olarak Mayıs 2016 tarihinde tespit ettiğimiz ve düzeltilmesini önerdiğimiz maaşların okullar arasında, bir birine yakın olsa da farklılık göstermesi, ekonomik açıdan kötü durumdaki çalışanların, maaşı daha yüksek olan okula geçmek istemesi şeklinde tezahür etmekteydi. Şanlıurfa İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yabancı Öğrenci Eğitim Merkezleri Koordinasyon Ofisi ile yaptığımız görüşmelerde, bu durumun yeni eğitim öğretim yılında düzeldiği, okullar arasındaki ücret farklılıklarının giderilmiş olduğunu öğrendik. Bunun yanında idareci, öğretmen ve hizmetli maaşlarının eşit olduğuna yönelik sorunun halen devam ettiği ifade edilmiştir.

b- Öğretmenlerin Yer Değişikliği veya Sirkülasyonu

Geçici eğitim merkezlerinde görevli öğretmenlerin yaşadıkları sıkıntılar nedeniyle, yıl içerisinde zaman zaman yer değişikliği yaptıkları veya yurt dışına yönelerek okuldaki görevlerini bıraktıkları görülmüştür. Özellikle Suruç’taki kampta yer alan geçici eğitim merkezinde, gerek öğrenci, gerekse öğretmenlerin Kobani’ye sıklıkla giriş ve çıkış yaptıkları, bu sirkülasyon nedeniyle de, eğitim-öğretimdeki verimin düştüğü

görülmüştür.¹⁹ Bunun yanında Avrupa'ya göç etme nedeniyle oluşan sirkülasyonun, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile yapmış olduğu "mültecilerin geri kabulü" anlaşmasından sonra, hemen hemen, durduğu anlaşılmaktadır.

c- Öğretmenlerin Kişisel Yeterliliği

Suriye'de, iki yıllık "ma'had" denen yüksekokullardan mezun kişilerin ilk ve ortaokullarda görevlendirildiği, lisans mezunlarının ise, liselerde görevlendirildiği Suriyeli mültecilerce ifade edilmektedir. Çatışmalar öncesinde Suriye'de, iki yıllık birçok bölümün de öğretmenlik yapabildiği ifade edilmektedir. Örneğin iki yıllık matematik mezunu öğretmenlerin de bulunduğu ve bunların eğitim-öğretimin ilk kademesinde çalıştıkları, lisans mezunlarının ise liselerde görev yaptıkları eğitimi mültecilerce ifade edilmektedir. Geçici eğitim merkezlerimizde de, hem yüksekokul hem de lisans mezunu eğitimcilerin öğretmen olarak çalıştırıldıkları ancak öğretmenlerin istihdamlarında, yüksekokul ve lisans farklılığına yeterince dikkat edilmediği anlaşılmaktadır. İlköğretim veya liseye yönelik eğitim görmüş olan öğretmenlerin, kendi hedef kitlelerine uygun eğitim vermelerinin, eğitimin kalitesi açısından önemi inkâr edilemez. Öğretmenlerin görevlendirilmelerinde bu hususun dikkate alınmasının, eğitim-öğretimin verimini artıracak kanaatindeyiz.

Öğretmen yeterliliği ile ilgili bir diğer husus; geçici eğitim merkezlerinde gerek öğretmen, gerekse öğrenciler açısından, Fusha denen kitabi Arapçayı kullanabilme becerisindeki farklılıklardır. Arapçayı orijinal bir şekilde, kitabi olarak okuyabilme becerisi, eğitim öğretimin ilk yıllarında kazanılan bir beceri olduğu için, Arap olmasına rağmen, eğitim-öğretimin ilk yıllarında bu beceriyi kazanamayanların, hayatlarının ileriki zamanlarında da, kazanmakta zorluk yaşadıkları, eğitimi mültecilerce ifade edilmektedir. Geçici eğitim merkezlerine yaptığımız ziyaretlerde, öğretmenlerin bu konuda oldukça farklı davrandıklarını, hatta sınıflardaki Suriyeli öğrencilerin bile, konuşulan yerel dili bazen, yeterince anlamadıklarını rastladık. Öğretmenlerin sınıflarda yerel lehçelerle ('âmice) konuşma yerine, fasih Arapça ile konuşmalarının sağlanması, hem koordinatör müdürler ile iletişim açısından, hem de öğrenciler için daha faydalı olacağı kabul edilmektedir.

3- Öğrenciler

Şanlıurfa'da bulunan eğitim merkezlerinde, daha önce de ifade ettiğimiz gibi, 52 bine yakın öğrenci bulunmaktadır.²⁰ Suriyeli mültecilerin ekonomik problemleri herkesin malumu olduğu için, ekonomik problemleri bir tarafa alırsak, geçici eğitim merkezlerinde öğrencilere yönelik karşılaşılan problemleri şu şekilde ele alabiliriz:

a- Eğitim Materyallerinin Yetersizliği

Eğitim merkezlerinde ders kitaplarının yetersizliği, öğrencilerin karşılaştığı en önemli problemlerden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında, dil ve alfabe farklılığı nedeniyle mülteci öğrencilere yönelik yeterli ders materyallerinin bulunmadığı görülmektedir.

b- Psikolojik/Duygusal Problemler

Savaşın en çok mağdur ettiği kesim şüphesiz çocuklardır. Yakınlarını kaybeden, geleceğe yönelik hiçbir kariyer planı olmayan çocukların psikolojik desteğe ihtiyaçları

¹⁹ Mayıs 2016 tarihindeki bu sorunun, 1 Aralık 2016 tarihi itibarıyla devam ettiği, Suruç Konaklama Tesisi Geçici Eğitim Merkezi Koordinatör Müdürüncü ifade edilmiştir.

²⁰ Şanlıurfa İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yabancı Öğrenci Eğitim Merkezleri Koordinasyon Ofisi verileri dikkate alınmıştır.

bir vakıadır. Yöneticilerden birisinin, kampların birisine yaptığı ziyarette, bir çocuğa, en çok neyi özledin? Şeklinde bir soru sorduğu, çocuğun yanıtının da, “en çok sırtımı bir duvara yaslamayı özledim” şeklinde olduğu anlatılır. Bu diyalog, mültecilerin sıkıntılarının sadece maddi olmadığını gösteren bir örnektir. Kamplarda Kızılay’ın psikolojik destek uygulamaları yapılıyor olsa da, kamp dışı geçici eğitim merkezlerine yönelik psikolojik destek çalışmalarına ihtiyaç bulunmaktadır.

c- Refakatsiz Olmak

Öğrenciler içerisinde, anne ve babası olmayan, yetim ve öksüz öğrenciler hem maddi, hem de manevi açıdan daha fazla desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Bazı geçici eğitim merkezleri, çevredekilerinden toplayabildikleri yardım malzemelerini, yardıma muhtaç olanlara, özellikle refakatsiz olanlara ulaştırmaya çalışsa da, bunlar refakatsiz kimseler için çok yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, konunun merkezden takip edilmesi ve bunlara özel ödenek ayrılmasının, çocuğun yükünü hafifletmeye yardımcı olacağını söylemek isteriz.

d- Sağlık, Temizlik ve Beslenme Problemleri

Geçici eğitim merkezlerinde yer alan öğrencilerin, temizlik ve beslenmeye yönelik bazı sıkıntılar yaşadıkları bilinmektedir. Bazı STK’lar, geçici eğitim merkezlerinin bazılarında temizlik maddelerini dağıtsa da, Şanlıurfa geneline yönelik bir çözüme ihtiyaç bulunmaktadır. Sağlık ve beslenme konusunda özellikle refakatsiz çocukların tam sayısının tespit edilmesi ve gerekli önlemlerin merkezden takibinin yapılmasının daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

4- Veliler

Özellikle çadır kamplar içinde yer alan velilerin, genelde, kamp dışındakilere göre, ekonomik olarak daha yetersiz oldukları gözlemlenmektedir. Maddi sıkıntı çeken velilerin, iş derdine düşmeleri nedeniyle, çocuklarını sormadıkları, bunun dışında, geçici eğitim merkezlerindeki veli-okul ilişkisinin, Millî eğitime bağlı öteki okullardaki şikayetlere benzediği görülmüştür. Bu anlamda öğrenci başarılı ise, ailesi tarafından takip edilirken, başarısız ve derslere ilgisiz öğrencilerin velilerinin de, okul ile iletişime geçemedikleri ifade edilmektedir. Bazı velilerin, zaman zaman, bazı görevlilerle anlaşamadıkları görülse de, okul yönetimine yönelik, ciddi problemlerin yaşanmadığı ifade edilmektedir.

5- Uyum ve Entegrasyon

Uyum ve entegrasyon başlı başına çok geniş meseleleri muhtevi kavramlardır. Bu nedenle biz çalışmamızı entegrasyonun eğitim boyutu ile sınırlandırmaktayız.

Türkiye’de, Suriyeliler konusu çok yönlü toplumsal bir sorun olarak ele alınmakta, bu nedenle de mültecilere, bütüncül bir politika izlenerek, çok yönlü hizmetler verilmektedir. Eğitim, barınma, sağlık, çalışma hayatı, belediye hizmetleri, topluma adaptasyon çalışmaları bu hizmetlere örnek olarak verilebilir.

Mültecilerin toplumsal uyumunu sağlayan önemli hizmetlerden birisi eğitimidir. Dili farklı olan, ancak ortak inanca sahip olan iki milletin, ortak paydalarından hareket etmek çözüm için en mantıklı yol olmalıdır. Bu anlamda geçici eğitim merkezlerinde, henüz yeni bir uygulama olarak örneklerini gördüğümüz İmam hatip ortaokul ve lise, geçici eğitim merkezlerinin açılması ve yoğunlaştırılmasının,²¹ ortak duyguları geliştireceğini ve toplumsal uyuma olumlu katkılarının olacağını düşünüyoruz.

²¹ Şanlıurfa’da 2016 yılı ikinci dönem ortalarında birer adet kız ve erkek imam hatip lisesi kurulmuştur, bu okulların koordinatör müdürleri ile yaptığımız görüşmede, bu okuldaki gerek öğrenci, gerekse öğretmenlerin hareketlerinde hissedilir şekilde olumlu izlenimler aldıklarını söylemektedirler.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılında, entegrasyona yönelik hızlı adımlar atılmış olup, geçici eğitim merkezlerinde okuyan ana sınıfı, 1, 5 ve 9. sınıflardaki Suriyeli öğrencilerin kayıtları devlet okullarınca yapılmıştır. Bunun yanında Aralık 2016 tarihinin ilk haftası itibarıyla geçici eğitim merkezlerinde Türkçe derslerinin haftada 15 saate çıkarılmış olduğuna karar verildiği ifade edilmiştir. Türkçe öğretmeni açığını gidermeye yönelik olarak, Şanlıurfa'ya sözleşmeli olarak 680 Türkçe öğretmenin atanmış olduğu ve bunların yakın zamanda görevlerine başlayacağı ifade edilmiştir.²²

Mültecileri savaş psikolojisinden kurtarma, eğitime ve topluma kazandırma noktasında çadır kentler içinde yer alan yaygın eğitim kursları da, önemli işlevler görmektedir. Bu amaçla, örneğin Ceylanpınar konaklama merkezi içindeki yer alan, geçici eğitim merkezi yaygın eğitim kursları içinde, Dil öğretimi, Biçki-Dikiş, Kuaförlük, İnternet, Resim, Spor vb. birçok alanda kursların verildiğini söylemek isteriz.

Tarih ve medeniyet şehri Şanlıurfa'daki²³ mültecilerin, eğitim açısından, genel olarak, eğitim ortamlarına uyum problemi yaşamadıkları gözlemlenmektedir. Mültecilerin hem, Şanlıurfa'nın kendisine, hem de geçici eğitim merkezlerine çabuk uyum sağlamalarının önemli nedenlerinden birisi, Şanlıurfa'da, aynı inancı paylaşan Kürt, Türk ve Arap unsurlarının bir arada yaşama tecrübesinin mültecilere yansımaları olmalıdır.

Sonuç

Türkiye geçmişte Balkan'lar ve Kafkas'lardan gelen mülteci sorununu çözdüğü gibi, bu tecrübeden yararlanarak, mevcut sorunları da çözebilecek güçtedir. Özellikle geçmişte Kafkas'lardan gelen mültecilerle günümüz mültecilerinin ortak sorunu dil problemidir. Ancak çocuklar ve gençler bu sorunu kısa sürede aşabilmektedir. Gelen mülteciler genelde Müslüman olduğundan, ortak kültür özelliğine sahiptirler.

Şanlıurfa sınır ili olarak mülteci sorunuyla doğrudan ilgili bir şehirdir. Bu nedenle, konuya insani duygularla yaklaşma, temel bakış açısını oluşturmaktadır. Nasıl ki Türkiye, dünyadaki mültecilerin büyük bölümünü yüklenmişse, Şanlıurfa da, Türkiye'deki mültecilerin büyük bölümünü yüklenmiştir. Özellikle eğitim alanında, Aralık 2016 tarihi itibarıyla, 6585'i devlet okullarında, 49155 kişi de geçici eğitim merkezlerinde olmak üzere toplamda 55.740 Suriyeli öğrenciyi barındırmasıyla, büyük fedakârlıklar göstermiştir. Şanlıurfa sahasında yaptığımız çalışmada, daha önce "1. Gerçek ve Umut Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumu"nda sunduğumuz ve 1 Aralık 2016 tarihi itibarıyla de, güncel veriler ile geliştirdiğimiz sonuçları şu şekilde sıralamamız mümkündür:

1. Öğretmen alımlarının bir sınav ve mülakata bağlı yürütülmesinin gerekliliği. (Mayıs 2016 yılında birincisi düzenlenmiş olan; "Gerçekle ve Umut Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumu"nda dile getirdiğimiz bu sorunun, yeni eğitim öğretim yılında düzeltilmiş olduğu, Eylül ve Ekim 2016 tarihlerinde öğretmen alımlarının yazılı ve sözlü imtihanlar ile gerçekleştirildiği yetkililerce ifade edilmiştir.)
2. Mültecilerin eğitim kadrosunun maaşlarının iyileştirilmesi ve idarecilerin öğretmenlerden, öğretmenlerin de hizmetlilerden daha fazla almalarının sağlanması. (Mültecilerin eğitim kadrosunun maaşlarındaki

²² Şanlıurfa İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yabancı Öğrenci Eğitim Merkezleri Koordinasyon Ofisi yetkililerinin verileri ve ifadeleri dikkate alınmıştır.

²³ Şanlıurfa tarihi ile ilgili bilgiler için bkz. Ahmet Nezihî Turan, "Şanlıurfa" md., DİA, c. XXXVIII., İstanbul 2010, ss. 336-341; Yakın tarih ve günümüzdeki Şanlıurfa ile ilgili bilgiler için bkz.; Metin Tuncel, "Şanlıurfa" md., DİA, c. XXXVIII., İstanbul 2010, ss. 341-343; Şanlıurfa'nın yapı ve mimarileri için bkz.; A. Cihat Kürkçüoğlu, "Şanlıurfa" md., DİA, c. XXXVIII., İstanbul 2010, ss. 343-346.

iyileştirmenin 2017 yılı başlarında yapılacağı ifade edilmekle birlikte, eğitim kadrosunun kademeleri arasındaki sözünü ettiğimiz problemin (idareci, öğretmen ve hizmetlinin aynı maaşı alması sorunu) 1 Aralık 2016 tarihi itibarıyla de, devam ettiği anlaşılmaktadır.

3. 2015-2016 eğitim öğretim yılında, eğitim merkezlerindeki maaşlar, okullara göre değişmekteydi. Bu durumun 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında düzeltilmiş olduğu, geçici eğitim merkezlerindeki maaşlarını tek elde toplanarak ve eşitlenerek dağıtımının yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.
4. Geçici eğitim merkezlerine ödenek ayrılmasının gerekliliği. (Geçici Eğitim Merkezlerinin, hızlı bir şekilde devlet okullarına dönüşümünün yapılması düşünüldüğünden, bu konuda bir gelişme görülmemiştir.)
5. Buna yönelik çalışmaların devam ettiği ifade edilse de, refakatsiz çocukların merkezden takibinin yapılması ve ihtiyaçlarına yönelik çalışmaların sistematik bir şekilde yürütülmesinin gerekliliği.
6. Geçici Eğitim Merkezlerine dair daha detaylı bir mevzuat hazırlanması ihtiyacı, görev sorumlulukların tam olarak tespiti ve takibinin yapılması. Mayıs 2016 tarihinde dile getirmiş olduğumuz bu sorunun, 1 Aralık 2016 tarihi itibarıyla de, çözülmemiş olduğu görülmüştür. Ancak, hızla devam eden entegrasyon sürecinin ileriki aşamalarında buna yönelik ihtiyacın da, azalacağı düşünülmektedir.
7. Geçici eğitim merkezlerinde din derslerinin, Suriye uyruklularının daha önce Suriye’de olduğu şekliyle, ilkokul birinci sınıftan itibaren verilmesinin gerekliliği
8. Ortak İslami ilimleri içermesi nedeniyle, imam hatip geçici eğitim merkezlerinin çoğaltılmasının, entegrasyona katkı sağlayacağı
9. Mültecilere Türkçe öğretecek branşların genişletilmesi, Arapça bilen farklı branştakilere de, öğreticilik hakkının tanınmasının, hem faydalı olacağı, hem de ihtiyacı gidereceği.
10. Fiziki sorunların giderilmesinin gerekliliği. (1 Aralık 2016 tarihine kadar, bu sorunun çözümüne yönelik Şanlıurfa’da önemli adımlar atılmış, daha önceleri eğitim açısından sıkıntı oluşturan bazı yapılar kapatılarak yeni binalar temin edilmiştir. Ancak sayının büyüklüğü nedeni ile bu sorunun tamamen bittiğini söylemek çok zordur.)

KAYNAKÇA

- (AFAD). Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014), “Suriye’den Türkiye’ye Nüfus Hareketleri Kardeş Topraklarındaki Misafirlik” Raporu, Ankara, s. 4.
- Deniz, T. (2014). *Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye*, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi (TSA), Yıl: 18, S: 1, ss. 193-200.
- Hamidullah, M. (2003). *İslam Peygamberi*, çev.: Salih Tuğ, c. 1, Ankara, ss.181-182,
- Kürkçüoğlu, A. C. (2010). “Şanlıurfa” md., DİA, c. XXXVIII., İstanbul, ss. 343-346.
- Seydi, A. R. (2014). “Türkiye’nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar”, SDÜ, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, , Sayı: 31, s. 268.

Şanlıurfa İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yabancı Öğrenci Eğitim Merkezleri Koordinasyon Ofisi verileri.

Tuncel, M. (2010). “Şanlıurfa” md., DİA, c. XXXVIII., İstanbul, ss. 341-343.

Turan, A. N. (2010). “Şanlıurfa” md., DİA, c. XXXVIII., İstanbul, ss. 336-341

Önkal, A. (1998). “Hicret” md. DİA, XVII, İstanbul. ss. 459-461.

İnternet Yayınları

(AFAD), *Barınma Merkezleri Son Durum:*

<https://www.afad.gov.tr/tr/2374/Barinma-Merkezlerinde-Son-Durum>, Erişim Tarihi: 05.12.2016.

(AFAD), *Suriye’den Türkiye’ye nüfus hareketleri;*

<https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/79-20150209111636-webformatisuriyedenturkiyeyenufushareketleri.pdf>, Erişim Tarihi;10.04.2016.

Aljezeera, *En fazla Mülteci Şanlıurfa’da;* <http://www.aljazeera.com.tr/haber/en-fazla-multeci-sanliurfada>, Erişim Tarihi: 06.12.2016.

Celebi, B. *Mülteciler ve Anadilde Eğitim Sorunu;*

<http://www.haberyirmibes.com/suriyeli-multeciler-ve-anadilde-egitim-sorunu-makale,976.html>, Erişim Tarihleri: 10.04. 2016 ve 05.12.2016.

Çınar’ın Sesi, *Suriyeli Çocuklar Geçici Eğitim Merkezlerinde Rehabilite Oluyor;*

<http://www.cinarinsesi.com/suriyeli-cocuklar-gecici-egitim-merkezlerinde-rehabilite-oluyor-108159h.htm>, Erişim Tarihi: 06.12.2016.

Kamu Personeli, *Suriyeli Mülteci Çocukları İçin Şanlıurfa’da Okul Açıldı;*

<http://www.kamupersoneli.net/egitim/suriyeli-multeci-cocuklar-icin-sanliurfa-da-okul-acildi-h16321.html>, Erişim Tarihi: 06.12.2016.

Urfa Haber Merkezi, *Savaşın Acılarını Öğretmenleriyle Unutuyorlar;*

<http://www.urfahabermerkezi.com/haber/savasin-acilarini-ogretmenleriyle-unutuyorlar-59159.html>, Erişim Tarihi: 06.12.2016.

Wikipedia, BM’nin mülteci tanımı ve mültecilerin sığınma hakkı ile ilgili bilgiler için bkz.: <https://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BClteci>, Erişim Tarihleri: 17.03. ve 06.12.2016.

Yenişafak, BM: *Türkiye Dünya’ya Örnek Oldu;* <http://www.yenisafak.com/dunya/bm-turkiye-dunyaya-ornek-oldu-2392168>, Erişim Tarihleri: 15.04.2016 ve 05.12.2016.